

Tygodnik Gospodarczy PIE

12 czerwca 2025 r.

Sankcje mogą jeszcze mocniej uderzyć w spadające dochody Rosji

20 proc.

wynosi stopa procentowa w Rosji po ostatniej obniżce

o 20 proc.

wzrosły r/r całkowite wydatki budżetu FR w pierwszych czterech miesiącach 2025 r.

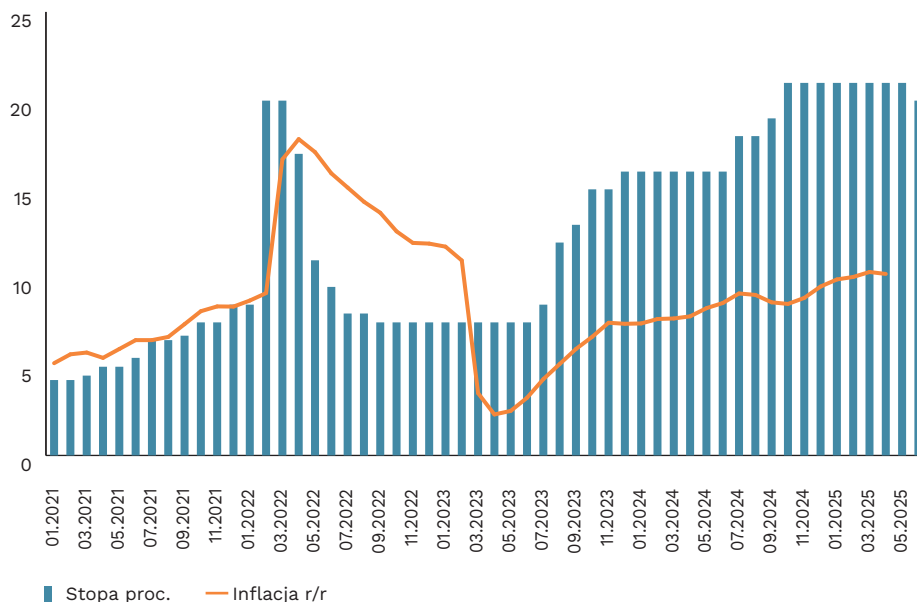
o 35 proc.

spadły r/r w budżecie Federacji Rosyjskiej dochody z eksportu ropy i gazu w maju br.

► Rosyjski bank centralny obniżył stopy procentowe po raz pierwszy od dwóch lat.

6 czerwca br. stopa bazowa została obniżona o 1 pkt. proc. do 20 proc. Prawdopodobnie w najbliższym czasie stopy procentowe pozostaną jednak wysokie, ponieważ inflacja utrzymuje się wysokim poziomie ok. 10 proc. W ograniczeniu inflacji nie pomagają stale rosnące wydatki budżetowe. Całkowite wydatki między styczniem a kwietniem br. wzrosły o 20 proc. w porównaniu z analogicznym okresem 2024 r. i znacznie przekroczyły planowany na ten rok poziom wzrostu. Główne środki koncentrowały się w sektorach związanych z prowadzeniem wojny. Wstępne szacunki Rosstatu wskazują, że PKB Rosji wzrósł r/r w I kwartale br. o 1,4 proc., co oznacza spowolnienie względem zeszłego roku, w którym, według oficjalnych danych, wzrost gospodarczy wyniósł 4,3 proc.

Wykres 1. Inflacja i stopy procentowe w Rosji w latach 2021-2025 (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych cbr.ru.

► Wzrostowi wydatków budżetowych towarzyszy zmniejszenie wpływów z eksportu surowców energetycznych.

Jest on wywołany przede wszystkim spadającymi cenami ropy naftowej oraz zachodnimi sankcjami. W maju dochody z eksportu ropy i gazu z Rosji były o 35 proc. niższe niż w maju 2024 r. W poprzednich latach zyski z eksportu surowców były częściowo gromadzone w Funduszu Dobrobytu Narodowego. Od początku pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę środki te były wykorzystywane na pokrycie deficytu budżetowego i rządowe projekty infrastrukturalne. W efekcie, płynne aktywa funduszu zmniejszyły się o ok. 2/3. Nadal pozostaje tam ponad 40 mld USD, co pozwoli uzupełniać mniejsze wpływy budżetu. Produkcja przemysłowa i gospodarka wojenna mogą być nadal napędzane przez wzrost zadłużenia przedsiębiorstw, które od wybuchu pełnoskalowej inwazji do 2024 r. wzrosło o ok. 50 proc., służąc w dużej mierze wsparciu firm zaangażowanych w produkcję wojenną.

► **Dochody z eksportu rosyjskich surowców energetycznych mogą dodatkowo zostać zmniejszone przez planowane zaostrzenie zachodnich sankcji.** Komisja Europejska w ramach 18. pakietu sankcyjnego planuje m.in. objęcie nim gazociągu Nord Stream, odcięcie 22 rosyjskich banków od systemu SWIFT, kolejne uderzenie w tzw. flotę cieni pomagającą Rosji omijać sankcje oraz obniżenie pułapu cen ropy naftowej w Rosji (tzw. *price cap*). Wprowadzony przez UE i państwa G7 w 2022 r. pułap cenowy oznacza, że przy transakcjach powyżej 60 USD firmy z państw członkowskich UE i G7 nie mogą uczestniczyć w transporcie i ubezpieczeniu rosyjskiej ropy naftowej. KE proponuje, by limit został obniżony do 45 USD. Propozycja 18. pakietu zawiera także kolejne zaostrzenie sankcji na eksport tzw. towarów *dual-use*, które mogą być wykorzystane do produkcji militarnej. Tak ostry pakiet sankcyjny pogłębiłby problemy rosyjskiej gospodarki, która w coraz większym stopniu odczuwa ciężar prowadzenia wojny. Do jego wprowadzenia kluczowe będzie jednak uzyskanie jednomyślnej zgody państw członkowskich UE.

(Jan Strzelecki)

Elastyczne formy pracy wspierają dłuższą aktywność zawodową

o 7 lat

wyższa była oczekiwana średnia długość lat pracy w Danii w porównaniu z Polską w 2024 r.

0,5 roku

wyniosła różnica w oczekiwanym dalszym życiu w zdrowiu w momencie ukończenia 50 r.ż. między Duńczykami a Polakami w 2022 r.

o 13,9 pkt. proc.

wyższy był odsetek duńskich pracowników w wieku 50-74 lata zatrudnionych na niepełny etat w Danii w porównaniu z Polską w 2023 r.

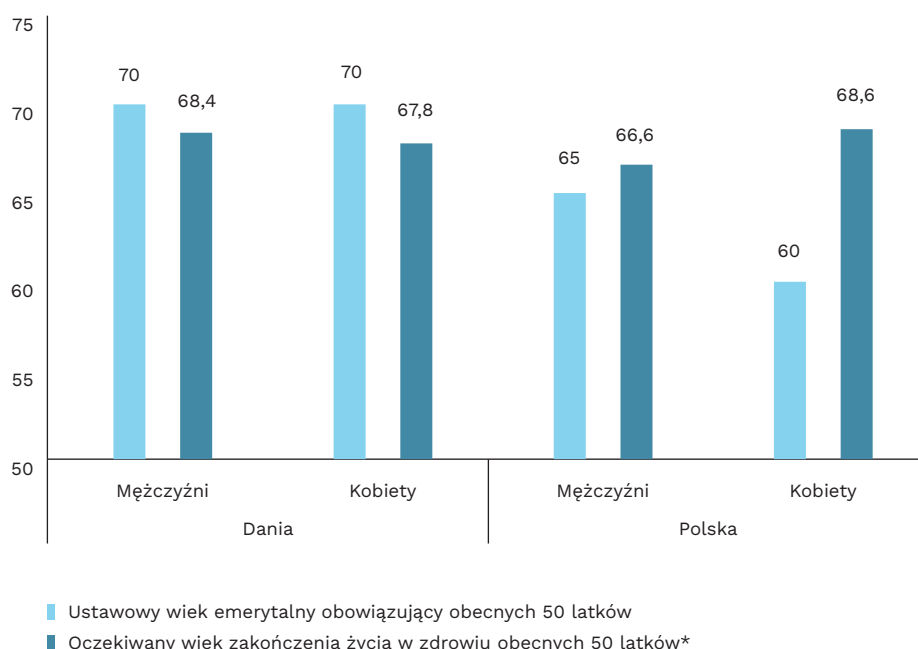
► **Dania podjęła kolejny krok w reformie systemu emerytalnego – od 2040 r. wiek emerytalny ma tam wynosić 70 lat.** To najwyższy pułap w całej Unii Europejskiej, będący efektem wprowadzonego w 2006 r. mechanizmu automatycznego dostosowywania wieku emerytalnego do wzrostu długości życia. Duńscy mężczyźni będą przechodzić na emeryturę 5 lat później niż Polacy, zaś kobiety aż 10 lat później niż Polki. W 2024 r. oczekiwana długość pracy wyniosła w Danii 42,5 roku, w Polsce zaś 35,5 roku, co oznacza że Duńczycy przeciętnie pracują o 7 lat dłużej. Tymczasem współczynnik obciążenia starościami (stosunek osób w wieku 65+ do osób w wieku 15-64 lata) w 2024 r. oscylował na podobnym poziomie w obu państwach – w Danii wyniósł 32,5, zaś w Polsce 31,8.

► **Choć obecnie ustawowy wiek emerytalny w Danii wynosi 67 lat zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn, Duńczycy przeciętnie kończą aktywność zawodową wcześniej.** W latach 2017-2022 efektywny wiek przejścia na emeryturę wynosił średnio 63,8 roku dla kobiet i 64,2 roku dla mężczyzn. W porównaniu z Polską różnice te są umiarkowane – Dunki kończyły pracę zawodową o 2,6 roku później niż Polki, natomiast mężczyźni w obu krajach przechodzili na emeryturę niemal w tym samym wieku (różnica wynosiła tylko 0,1 roku).

► **Różnice w oczekiwanej długości życia w zdrowiu między Polską a Danią są niewielkie, co wskazuje na zbliżony potencjał zdrowotny starszych pracowników w obu krajach.** W 2022 r. 50-letni Duńczyk mógł oczekiwać, że spędzi jeszcze 18,4 roku w dobrym zdrowiu, natomiast Dunka – 17,8 roku. W Polsce wskaźniki te były nieco niższe dla mężczyzn (o 1,2 roku), ale wyższe dla kobiet (o 0,8 roku). Średnia różnica między krajami wynosiła zaledwie 0,5 roku na korzyść Danii. Warto zauważyć, że w Danii funkcjonuje program Senior Flexjob¹, który umożliwia osobom z ograniczoną zdolnością do pracy kontynuowanie zatrudnienia na elastycznych zasadach, co może wspierać ich dłuższą aktywność zawodową.

¹ Program jest skierowany do osób poniżej wieku emerytalnego, których zdolność do pracy zostanie oceniona przez Urząd Gminy jako ograniczona. W ubieganiu się o przejście na elastyczny model pracy może pomóc związek zawodowy, do którego należy pracownik. Pracodawca wypłaca wynagrodzenie jedynie za efektywny czas pracy, czyli przepracowaną u niego liczbę godzin. Do pełnego wynagrodzenia (czyli takiego, jakie pracownik otrzymałby na danym stanowisku pracując na pełen etat) dopłaca gmina.

Wykres 2. Zestawienie wieku emerytalnego i oczekiwanej długości życia w zdrowiu obecnych 50-latków w Danii i Polsce

Uwaga: ostatnie dane za 2022 r.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

► **W Danii starsi pracownicy częściej niż w Polsce pracują na niepełny etat.** W Polsce w 2023 r. zaledwie 8,1 proc. zatrudnionych w wieku 50-74 lata pracowało w niepełnym wymiarze godzin, co jest jednym z najniższych odsetków w UE. Dla porównania, w Danii udział ten wyniósł 22 proc., czyli nieco powyżej średniej unijnej wynoszącej 19,8 proc. Również wśród pracujących emerytów widoczne są istotne różnice: w Danii wykonują pracę średnio przez 21,4 godz. tygodniowo, podczas gdy w Polsce ten czas wynosi 31,7 godz.

(Dominika Prudło)

Cyfryzacja zmienia rynek pocztowy w Polsce

► **W 2024 r. rynek pocztowy w Polsce był wyceniany na 18,7 mld PLN, z czego aż 13,7 mld PLN przypadało na usługi kurierskie, co stanowiło 73,3 proc. wartości rynku pocztowego – wynika z raportu UKE.** Wartość rynku usług kurierskich wzrosła od 2020 r. aż o 101,3 proc. Towarzyszył temu postępujący spadek wolumenu i wartości pozostałych usług pocztowych

► **W 2024 r. przesyłki kurierskie stanowiły 56,6 proc. wolumenu wszystkich przesyłek pocztowych² w Polsce.** Usługi kurierskie stały się w ostatnich latach dominującą częścią

² Na ogół przesyłek pocztowych składają się: przesyłki listowe, paczki pocztowe, przesyłki kurierskie, przekazy pocztowe i przesyłki reklamowe.

1,2 mld

przesyłek kurierskich nadano w Polsce w 2024 r.

o 101,3 proc.

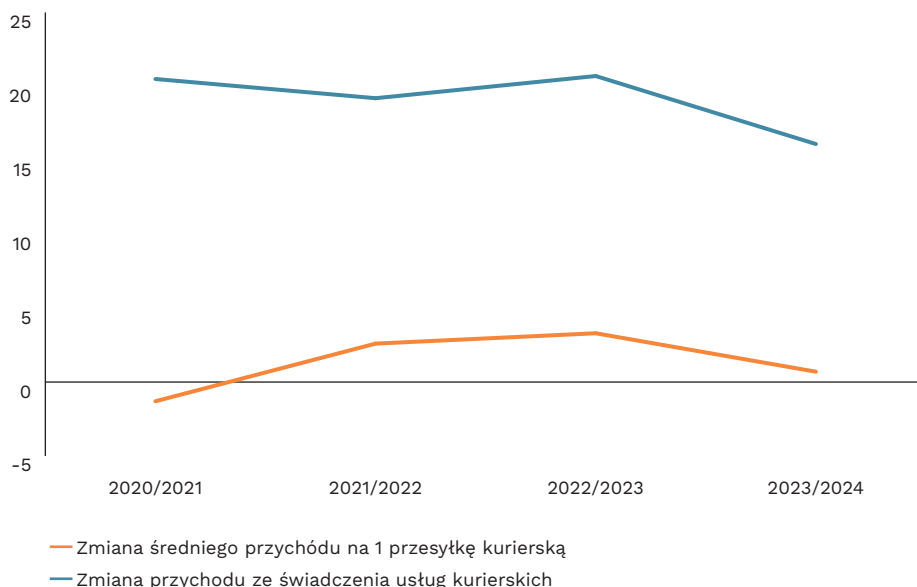
wzrosła wartość rynku usług kurierskich w latach 2020-2024

o 21,2 proc.

spadła liczba nadawanych listów w latach 2020-2024

ścią całego rynku pocztowego. Liczba nadawanych przesyłek kurierskich wzrosła w latach 2020-2024 o 91 proc., a ich udział w całkowitej liczbie przesyłek powiększył się o 22,7 pkt. proc. Wzrost zapotrzebowania na usługi kurierskie był zbieżny z wzrostowymi trendami rynków e-commerce i re-commerce. Co ciekawe, duża konkurencja na polskim rynku usług kurierskich doprowadziła do stabilizacji średniego przychodu z pojedynczej przesyłki w ostatnich latach na poziomie około 11 PLN.

Wykres 3. Zmiana w przychodach wynikających ze świadczenia usług kurierskich i zmiana średniego przychodu na 1 przesyłkę kurierską w 2024 r. (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych UKE.

► **Jednocześnie sukcesywnie spada zapotrzebowanie na powszechne usługi pocztowe³, świadczone przez Poczta Polska. Wolumen takich przesyłek zmniejszył się w latach 2020-2024 o 22,1 proc, w tym liczba nadawanych listów spadła o 21,2 proc.** Dodatkowo, jak zauważa UKE, wzrosła liczba rozpatrzonych reklamacji dotyczących powszechnych usług pocztowych, co może świadczyć o pogorszeniu jakości usług lub wzroście oczekiwań klientów.

► **Podobne trendy są obserwowane w Europie, czego skrajnym przykładem może być sytuacja w Danii. PostNord, duński publiczny operator pocztowy, zrezygnuje z dostarczania listów w 2026 r. Taka decyzja wynika ze zmieniających się trendów rynkowych i efektów cyfryzacji korespondencji.** Wolumen listów dostarczanych w Danii spadł od 2000 r. o 90 proc., a w 2024 r. ponad 94 proc. obywateli korzystało z usług cyfrowej poczty. Dania jest unijnym liderem pod względem wykorzystania cyfrowych usług publicznych – 98,5 proc. mieszkańców aktywnie z nich korzysta. PostNord jest pierwszym podstawowym operatorem pocztowym w Unii Europejskiej, który zdecydował się na taki krok. Deklaruje natomiast cel zwiększenia swojego udziału w rynku usług kurierskich.

³ Powszechne usługi pocztowe definiowane są przez ustawę o prawie pocztowym, przede wszystkim przesyłki listowe i paczki pocztowe o określonych wymiarach

► **Za znaczącą część wysyłanych w Polsce listów odpowiada oficjalna komunikacja obywateli, biznesu i administracji publicznej. Wprowadzenie e-doręczeń dla biznesu i administracji publicznej jest więc krokiem w stronę ograniczenia liczby listów.** Stopniowo rośnie także wykorzystanie cyfrowych usług publicznych przez obywateli – 29,1 proc. deklaruje, że korzysta z nich w celu otrzymywania korespondencji urzędowej i dokumentów, a 15,8 proc., że składała wnioski o świadczenia lub uprawnienia. Wraz z postępującą poprawą jakości i rozszerzaniem oferty elektronicznych usług publicznych zapotrzebowanie na usługi listowe w Polsce będzie nadal spadało. To stworzy nowe wyzwania dla Poczty Polskiej i przyszłego modelu jej funkcjonowania.

(Jakub Witczak)

Poprawa nastrojów wśród firm budowlanych

19 proc.

firm budowlanych odnotowało w maju 2025 r. wzrost m/m nowych zamówień

25 proc.

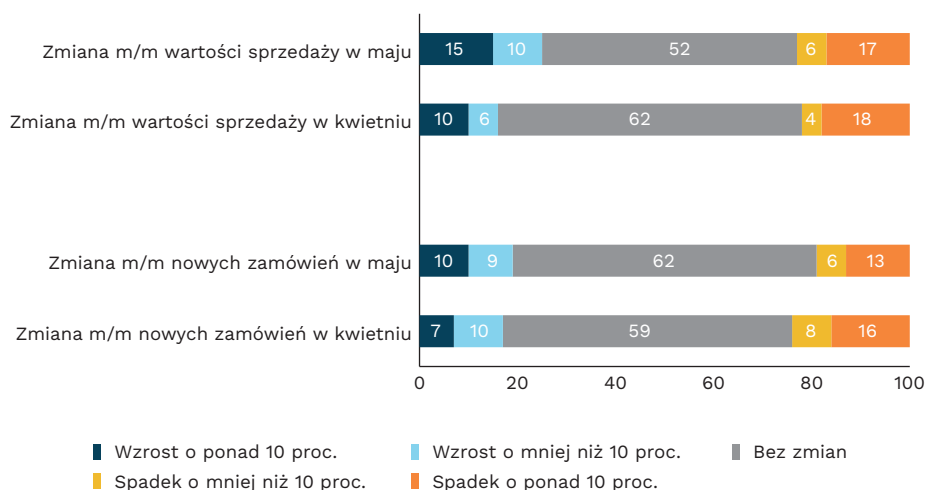
firm odnotowało w maju 2025 r. wzrost m/m wartości sprzedaży

36 proc.

firm poniosło wydatki na inwestycje w okresie marzec-maj br.

► **W czerwcu poprawiły się nastroje w firmach budowlanych** – jak pokazują wyniki czerwcowego pomiaru Miesięcznego Indeksu Koniunktury (MIK). Wskaźnik nastrojów przedsiębiorców wzrósł o 3,2 pkt. do poziomu 99,3 pkt. Wartość ta obrazuje, że nastroje negatywne przeważają nad pozytywnymi, ale tylko nieznacznie (poziom neutralny MIK wynosi 100 pkt.). Także majowy odczyt koniunktury gospodarczej GUS pokazuje poprawę m/m nastrojów w sektorze budownictwa (z -4,0 w kwietniu do -3,6 w maju br.), chociaż nadal udział przedsiębiorców spodziewających się pogorszenia sytuacji gospodarczej przeważa nad oczekującymi jej poprawy.

Wykres 4. Zmiana m/m wartości sprzedaży i liczby nowych zamówień w kwietniu i maju 2025 r. (w proc. wypowiedzi przedsiębiorców z branży budowlanej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PIE.

► **Polepszenie czerwcowego odczytu MIK w sektorze budownictwa było efektem rosnącego udziału firm deklarujących wzrost m/m wartości sprzedaży (z 16 proc. w kwietniu do 25 proc. w maju br.) i nowych zamówień (odpowiednio: 17 proc. i 19 proc.). Zauważalnie zwiększył się (z 11 proc. w majowym odczycie do 16 proc. w czerwcowym) odsetek firm planujących zatrudnienie nowych pracowników w najbliższych trzech miesiącach.**

Ponadto, **firmy budowlane wchodzą w nowy sezon ze stosunkowo dobrą płynnością finansową**. Według deklaracji przedsiębiorców, 76 proc. firm budowlanych posiada płynność finansową pozwalającą na działanie dłużej niż 2 miesiące, a tylko 5 proc. firm ocenia, że ich sytuacja finansowa jest niedostateczna, by funkcjonować nawet przez miesiąc.

► **Widać lekkie ożywienie aktywności inwestycyjnej firm budowlanych.** W czerwcowym badaniu MIK udział firm, które w okresie marzec-maj br. poniosły wydatki na inwestycje w aktywa materialne lub niematerialne wzrósł z 34 proc. do 36 proc. Warto zauważyć, że z 16 proc. w odczycie majowym br. do 25 proc. w czerwcowym **wzrósł udział firm budowlanych deklarujących, że ich moce produkcyjne są zbyt małe** przy posiadanym portfelu zamówień i przewidywanych na najbliższy miesiąc zmianach popytu. To dobry prognostyk wzrostu inwestycji w budownictwie w najbliższych miesiącach.

► Według raportu firmy Spectis, **w 2025 r. wzrośnie popyt na usługi budowlane dzięki funduszom unijnym (w tym środkom z KPO), inwestycjom w infrastrukturę (budowa dróg i kolei) oraz transformacji energetycznej.** Z kolei wykorzystanie nowoczesnych technologii (prefabrykacja, budownictwo modułowe) może sprzyjać przyspieszeniu procesu budowlanego i poprawie rentowności firm.

► **Hamulcem rozwoju firm budowlanych może okazać się ciągle jeszcze wysoki poziom stóp procentowych, brak pracowników oraz niepewna sytuacja geopolityczna.** Według czerwcowego badania MIK, na niedostępność pracowników skarżyło się 64 proc. firm budowlanych, a 60 proc. na niepewność sytuacji gospodarczej. Obawy budzi też duża zależność od megainwestycji, będących szansą i wyzwaniem dla dużych firm budowlanych. Problemem mogą okazać się opóźnienia, zmiany koncepcyjne i projektowe.

(Urszula Kłosiewicz-Górecka)

Inwestycje antycypacyjne mogą usprawnić rozwój sieci elektroenergetycznych

1,2 bln EUR

wynoszą prognozowane nakłady inwestycyjne na sieci przesyłowe i dystrybucyjne w UE do 2040 r.

212 GW

mają nowe moce odnawialnych źródeł energii zainstalowane w UE w latach 2022-2024

► **W Unii Europejskiej zwiększa się udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej, który w 2024 r. wyniósł 47 proc. Tylko w latach 2022-2024 zainstalowano w UE 168 GW mocy w panelach fotowoltaicznych i 44 GW w energetyce wiatrowej.** Zmienia się także struktura popytu na energię elektryczną, co wynika z postępującej elektryfikacji różnych sektorów gospodarki: energetyki, przemysłu czy transportu. Ze względu na zwiększające się rozproszenie jednostek wytwórczych w systemie i rosnący popyt na energię, sieci elektroenergetyczne wymagają modernizacji i rozbudowy.

► Rozwój sieci elektroenergetycznych jest co do zasady procesem bardziej złożonym niż budowa jednostek wytwórczych (zwłaszcza paneli fotowoltaicznych czy farm wiatrowych) i nierzadko obejmuje wiele regionów. **Czas realizacji inwestycji sieciowych może wynosić 8-10 lat w przypadku sieci dystrybucyjnych i ponad dekadę w przypadku sieci przesyłowych.** W rezultacie przyrost nowych mocy wytwórczych w systemie wyprzedza rozwój infrastruktury sieciowej. Ponadto, **Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER) wskazuje, że w 2024 r. aż 63 proc. projektów rozwoju sieci było opóźnionych.**

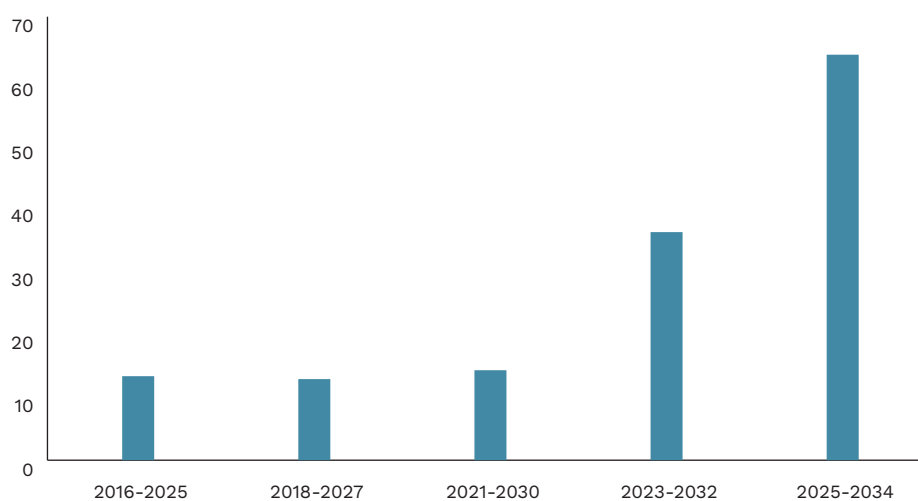
► **Według wytycznych Komisji Europejskiej, jednym ze sposobów przeciwdziałania zjawisku tzw. „wąskich gardel” w rozwoju sieci są inwestycje antycypacyjne.** Inwestycje

antycypacyjne to działania, które z wyprzedzeniem odpowiadają na przyszłe potrzeby rozwoju sieci. Inwestycje tego typu można opierać na średnio- i długoterminowych potrzebach zidentyfikowanych w planach rozwoju sieci przesyłowej. Przykładem inwestycji antycypacyjnych mogą być stacje elektroenergetyczne o mocy większej niż obecnie potrzebna lub konstrukcja słupów energetycznych pod przyszłe linie przesyłowe lub dystrybucyjne.

► **Do 2040 r. nakłady inwestycyjne w Unii Europejskiej mogą osiągnąć 730 mld EUR dla sieci dystrybucyjnych i 472 mld EUR dla sieci przesyłowych.** Opóźnienia w inwestycjach sieciowych lub niedoinwestowanie w tego typu infrastrukturę może stanowić znaczny koszt dla odbiorców energii. Szkołki operator systemu przesyłowego oszacował, że wybudowanie dodatkowej przepustowości sieci kosztem 25 mln GBP mogło stanowić oszczędność dla odbiorców rzędu 750 mln GBP.

► **Polskie Sieci Elektroenergetyczne planują w latach 2025-2034 zbudować 6448 km nowych linii przesyłowych.** W tym samym okresie planuje się wyłączenie z eksploatacji 802 km linii przesyłowych. **Oprócz planów budowy nowych linii, niezbędna jest modernizacja istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej – w latach 2025-2034 w Polsce obejmie ona linie 220 kV i 400 kV na łącznej długości 3204 km.** Rozwój sieci elektroenergetycznych będzie kluczowym warunkiem powodzenia polskiej transformacji energetycznej, zwłaszcza w kontekście planowanych inwestycji w morską energetykę wiatrową i energetykę jądrową.

Wykres 5. Planowane nakłady inwestycyjne Polskich Sieci Elektroenergetycznych według 10-letnich Planów Rozwoju Systemu Przesyłowego (w mld PLN)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych PSE.

(Marianna Sobkiewicz)

Ponownie wzrasta zainteresowanie kredytami mieszkaniowymi

38,6 tys.

wyniosła liczba osób
wnioskujących o kredyty
mieszkaniowe w maju br.

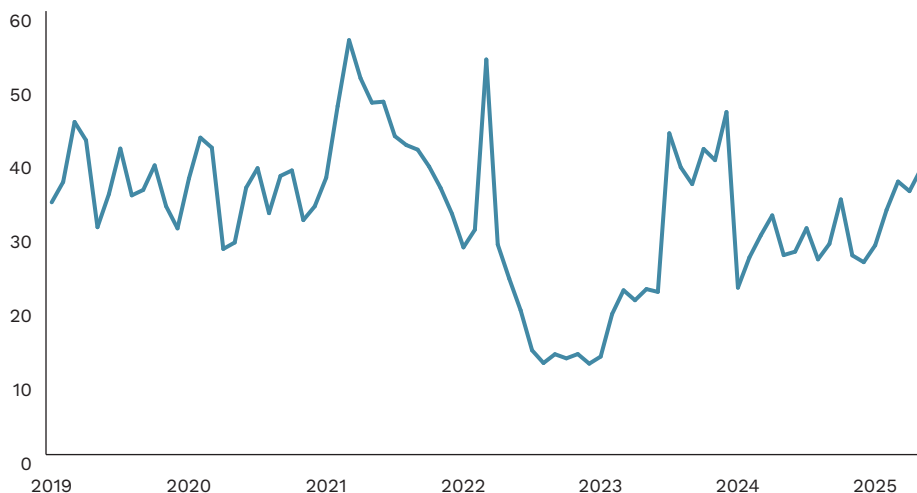
o 46,4 proc.

wzrosła r/r liczba zapytań
o kredyty mieszkaniowe
w maju br.

► **W maju odnotowano wzrost zainteresowania kredytami mieszkaniowymi.** Zwiększony popyt jest widoczny w liczbie zapytań o kredyty mieszkaniowe, która wzrosła r/r o 46,4 proc. O kredyty mieszkaniowe wnioskowało łącznie 38,6 tys. osób (co oznacza wzrost r/r o 43,1 proc. oraz wzrost m/m o 8,4 proc.), a zwiększone zainteresowanie w postaci większej liczby wniosków zaczyna przypominać okres trwania programu *Bezpieczny Kredyt 2%* w 2023 r. Wówczas liczba wnioskujących (od lipca do grudnia 2023 r.) wyniosła 246,5 tys. osób (największe zainteresowanie w grudniu – 46,3 tys. osób w ciągu miesiąca). Maj okazał się być również rekordowy w kontekście średniej wartości finansowania, która wyniosła 467,6 tys. PLN.

► **Zwiększone zainteresowanie kredytami mieszkaniowymi przekłada się również na większą liczbę podpisanych umów oraz ich wartość.** W kwietniu liczba podpisanych umów wzrosła do 18,6 tys. Oznacza to wzrost m/m o 3,9 proc. oraz o 11,4 proc. w porównaniu z kwietniem ubiegłego roku. Liczba ta jest zbliżona do średniej z 2019 r. (19,9 tys.), gdy stopa referencyjna NBP była znacznie niższa i wynosiła 1,5 proc. Zwiększa się także wartość kredytów mieszkaniowych, która osiągnęła poziom 8,1 mld PLN w kwietniu (wzrost r/r o 17,39 proc.) i wyraźnie przekracza średnią z 2019 r. (5,4 mld PLN). Wzrost wartości akcji kredytowej w ostatnim czasie to nie tylko efekt większej liczby umów, lecz przede wszystkim rekordowo wysokich kwot pojedynczych hipotek. Wyższe kwoty są możliwe dzięki poprawie zdolności kredytowej i popularności kredytów z okresowo stałą stopą.

Wykres 6. Liczba osób wnioskujących o kredyty mieszkaniowe (w tys.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych BIK.

► **Prawdopodobna jest kontynuacja wzrostu popytu w kolejnych miesiącach.** W ostatnich sześciu latach najniższy popyt został zanotowany pomiędzy czerwcem 2022 r. a czerwcem 2023 r. ze względu na wysoki poziom stóp procentowych. Obecne zainteresowanie kredytami mieszkaniowymi jest zbliżone do tego z 2019 r. Stopniowo zwiększa się ze względu na pierwszą od dziewiętnastu miesięcy obniżkę stóp procentowych oraz

perspektywę kolejnych obniżek jeszcze w tym roku, co będzie miało swoje odzwierciedlenie w niższych ratach kredytowych oraz rosnącej zdolności kredytowej Polaków, na którą przekładają się również rosnące płace realne. Na korzyść zwiększonego zainteresowania działa także stabilna sytuacja cenowa na rynku mieszkaniowym, utrzymująca się od I kwartału 2024 r. Stabilizacja jest szczególnie widoczna na rynku wtórnym w większych miastach.

(Piotr Kamiński)

Poziom dobrostanu psychicznego wciąż niższy niż przed pandemią

o 3,5 pkt. proc.

więcej osób w wieku 50+, niż przed pandemią, raportowało symptomy depresji w Wielkiej Brytanii w 2023 r.

o 0,1 pkt.

w 4-punktowej skali niższy jest wskaźnik komfortu psychicznego w Polsce w 2024 r. względem 2019 r. – według badania CBOS

► W sferze ekonomicznej, wskaźnikach gospodarczych czy PKB nie widać już wyraźnych efektów pandemii COVID-19, jednak w pozaekonomicznych miernikach echa pandemii wciąż są obecne. Choć ogólnie nastąpiło odbicie popandemiczne w kwestii ogólnego subiektywnego dobrostanu (*subjective well-being*), to w szczegółach – w konkretnych grupach społecznych – obraz nie jest już tak pozytywny. Z drugiej strony, obserwowany jest paradoksalny efekt polepszenia zdrowia psychicznego po pandemii u części osób, które zmagają się wcześniej z problemami w tej sferze. Potencjalnie poradzenie sobie z poważnymi wyzwaniami, jak pandemia COVID-19, może ustabilizować wcześniej osłabione zdrowie psychiczne, bo powrót do normalnego funkcjonowania po pandemii może być dużym pozytywnym bodźcem.

► Najwięcej miarodajnych danych dostarczają badania podłużne, czyli takie, w których ankietowano ludzi zarówno przed, w czasie, jak i po pandemii. Takie badanie przeprowadzono na obywatelach Wielkiej Brytanii w wieku 50+. Jego wyniki pokazują, że po spadkach w ocenie satysfakcji życiowej i szczęścia w 2020 r., w kolejnych latach nastąpiło odbicie, a nawet przekroczenie poziomów tych czynników sprzed pandemii. Z drugiej strony, częstotliwość występowania symptomów depresji wzrosła ponad dwukrotnie w czasie pandemii i wciąż jest wyższa o 3,5 pkt. proc. niż poziom przedpandemiczny (badacze kontrolują także wpływ nie do końca zależnych od pandemii czynników, jak sytuacja materialna, zatrudnienie czy czynniki związane z życiem towarzyskim).

► Drugą grupą, w której nie nastąpił pełen powrót poziomu dobrostanu do czasów przedpandemicznych, są osoby młode. Podobnie jak u seniorów, w okresie pandemii ewidentne były zwiększenie objawów depresyjnych oraz obniżenie satysfakcji z życia. W badaniach podłużnych (ponownie na danych brytyjskich) widoczne było zarazem odbicie wskaźników dobrostanu w końcowej fazie pandemii, po poluzowaniu restrykcji. Ale odbicie to nie dotyczy wszystkich – w niektórych grupach poziom różnie mierzonego dobrostanu pozostaje trwale poniżej poziomów przedpandemicznych. W 2023 r. około jedna trzecia nastolatków w Wielkiej Brytanii wskazywała na utrzymywanie się symptomów niższego dobrostanu od czasów pandemii.

► Na podstawie dostępnych danych można stwierdzić, że poziom dobrostanu psychicznego Polaków nie powrócił w pełni do poziomów przedpandemicznych. Według badania Samopoczucie Polaków, realizowanego corocznie przez CBOS, wskaźnik komfortu psychicznego (średnia częstotliwości odczuwania kilku negatywnych emocji) osiągnął najlepszą wartość w historii tego pomiaru w 2019 r. W 2020 r. wskaźnik ten spadł do poziomów z początków ubiegłej dekady i choć w ostatnich latach obserwujemy jego wzrost,

to według pomiarów za 2024 r. jest on wciąż minimalnie niższy niż w erze przedpandemicznej. W 4-punktowej skali wskaźnik ten w 2024 r. był o ok. 0,1 pkt. niższy niż w 2019 r. W Polsce istotnym czynnikiem wpływającym na odczuwanie komfortu psychicznego jest też wojna w Ukrainie.

(Łukasz Baszczak)

Autorzy: Łukasz Baszczak, Piotr Kamiński, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Dominika Prudło, Marianna Sobkiewicz, Jan Strzelecki, Jakub Witczak

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, klimat i energia, gospodarka światowa, zrównoważony rozwój, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy zawarte w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny